

51516

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ticaret Bakanı Ömer Bolat tarafından Anayasanın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.
19.10.2026

İskender Bayhan
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

İşçi ücretlerinin, emekli aylıklarının açlık ve yoksulluk karşısında eridiği; milyonlarca ailenin sofrasına et girmediği, tencerelerin kaynamadığı, çocukların yeterli ve sağlıklı beslenemediği için bodur bırakıldığı ülkemizde, halkın açlığını bastırmak için sarıldığı ekmek bile un patronlarının kâr hesaplarına konu edilmektedir.

Evrensel gazetesinde Uğur Zengin imzasıyla yayımlanan “Milyonların ekmeğini çaldılar: Sofradaki ekmekten trajikomik vurgun” başlıklı haberde, Karadeniz Un Sanayicileri Derneği (KUSAD) çatısı altında bir araya gelen un patronlarının, yıllarca un fiyatlarını birlikte artırmaya yönelik bir mekanizma oluşturduğu aktarılmıştır.

Haberde yer alan bilgilere göre un patronları, 2013 yılından itibaren toplantılar düzenlemiş, birbirleriyle fiyat listelerini paylaşmış, zam oranlarını ve zamanlamasını görüşmüştür. Rekabet Kurulunun soruşturmasına konu olan bu uygulamalar, halkın en temel gıda maddelerinden biri olan unun fiyatının, un patronlarının ortak kâr hesapları doğrultusunda belirlenmeye çalışıldığını ortaya koymaktadır.

Haberde, rekabet ihlalleri nedeniyle uygulanacak toplam para cezasının yaklaşık 15,1 milyon TL olduğu, 2024 tarihli yönetmelik hükümleriyle yapılan karşılaştırmalı hesaplamada ise bu tutarın 150,8 milyon TL'ye ulaşabileceği belirtilmiştir.

Daha da dikkat çekici olan, rekabet ihlali nedeniyle yaptırım uygulanan un patronlarına kamu kaynaklarından sağlanan teşviklerdir. Haberdeki verilere göre Ulusoy Un'a 2021-2025 yılları arasında verilen teşviklerin 2026 yılı fiyatlarıyla toplamı yaklaşık 203 milyon TL'dir. Buna karşılık aynı un üreticisine uygulanacağı belirtilen para cezası yaklaşık 8,2 milyon TL'dir.

Başka bir ifadeyle, söz konusu kamu teşviklerinin hesaplanan değeri, para cezasının yaklaşık 25 katıdır.

Halkın ekmeği üzerinden fiyat anlaşmaları yapan un patronlarına bir taraftan ceza kesilirken diğer taraftan milyonlarca lira teşvik sağlanması, kamu kaynaklarının kimler için kullanıldığı sorusunu gündeme getirmektedir. Üstelik bu tablo, buğday üretimindeki gerilemeden ve üretici köylünün yaşadığı sorunlardan bağımsız değildir.

Türkiye'nin buğdayda kendine yeterlilik oranı 2018 yılında yüzde 111 iken 2024 yılında yüzde 86'ya gerilemiştir. Kişi başına buğday üretimi ise 2002 yılında 295 kilogramken 2025 yılında 208 kilografa düşmüştür.

Üretici köylü bir yandan mazot, gübre, tohum, elektrik, sulama ve kredi maliyetleri altında ezilirken diğer yandan tarım toprakları maden ve enerji projelerine açılmaktadır. Toprağını kaybetmeyen köylü bile artan maliyetler nedeniyle tarlasını ekmekte zorlanmaktadır. Buğday üretimi gerilerken ithalata bağımlılık artmakta, büyük un üreticilerinin piyasadaki ağırlığı daha da önem kazanmaktadır.

Bir yanda ürettiğinin karşılığını alamayan, borçları altında ezilen üretici köylü; diğer yanda ücret ve aylıklarıyla geçinemeyen, çocuklarının karnını doyurmakta zorlanan milyonlarca işçi, emekçi ve emekli bulunmaktadır. Buğdayı üreten köylünün kazanamadığı, ekmeği tüketen halkın doyurulmadığı koşullarda, un patronlarına milyonlarca lira kamu kaynağı aktarılmasının gerekçesi açıklanmalıdır.

Sofrasına et koyamayan, çocuklarını yeterince besleyemeyen, karnını ekmekle doyurmaya çalışan halkın elindeki son lokmanın da un patronlarının kazanç hesaplarına konu edilmesi karşısında, iktidarın sorumluluğu ve bu uygulamalardan kimin yararlandığı açıklığa kavuşturulmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Halkın ekmeğinde de mi vurgun yapılmaktadır? Rekabet Kurulunun fiyatları birlikte artırmaya yönelik uygulamaları nedeniyle yaptırım uyguladığı un patronları kimlerdir? Bu un üreticilerine kesilen cezaların ne kadarı tahsil edilmiştir? Söz konusu fiyat anlaşmaları nedeniyle halkın uğradığı ekonomik zarar hesaplanmış mıdır?
2. Halkın ekmeğinden haksız kazanç sağladığı tespit edilen un patronlarına kamu kaynaklarıyla teşvik verilmesini nasıl açıklıyorsunuz? Ulusoy Un'a 2021-2025 yıllarında sağlandığı belirtilen ve 2026 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 203 milyon TL'ye ulaşan teşviklerin gerekçesi nedir? Rekabet ihlali nedeniyle uygulanan cezanın yaklaşık 25 katı büyüklüğündeki kamu desteği hangi kamu yararına hizmet etmiştir?
3. Rekabeti kısıtlayıcı fiyat anlaşmaları nedeniyle cezalandırılan un patronlarına kamu teşviklerinin sürdürülmesi konusunda Bakanlığınızın ve ilgili kamu kurumlarının sorumluluğu nedir? Bu un üreticilerinin kamu desteklerinden yararlanmasının durdurulması ve gerekli koşullar oluşmuşsa teşviklerin geri alınması için herhangi bir işlem başlatılmış mıdır?
4. İşçi ve emeklilerin ücret ve aylıkları temel gıda fiyatları karşısında erirken, un patronlarına sağlanan teşviklerin ekmek fiyatlarını düşürdüğüne ilişkin herhangi bir somut veri bulunmakta mıdır? Bulunmuyorsa bu teşviklerin sürdürülmesinin gerekçesi nedir? Halkın vergileriyle finanse edilen destekler neden halkın ucuz ve sağlıklı gıdaya erişimini güvence altına almak için kullanılmamaktadır?

5. Türkiye'nin buğdayda kendine yeterlilik oranı gerilerken ve ithalata bağımlılık artarken, yerli buğday üretimini artırmak yerine ithalata dayalı un sanayisinin desteklenmesi hangi ekonomik gerekçelere dayanmaktadır? İthal buğday kullanan un patronlarına son on yılda sağlanan teşviklerin toplamı ne kadardır?
6. Üretici köylü mazot, gübre, tohum ve sulama maliyetlerini karşılayamadığı için tarlasını ekemezken, tarımsal üretim alanları maden ve enerji projelerine açılırken, büyük un patronlarına milyonlarca lira teşvik aktarılması hangi tarım ve ekonomi politikasının sonucudur? Bakanlığınızın, bu politikaların tarımsal üretim, gıda fiyatları ve ithalat bağımlılığı üzerindeki etkilerine ilişkin ilgili bakanlıklarla yürüttüğü bir çalışma bulunmakta mıdır?
7. Son on yılda maden ve enerji projeleri nedeniyle tarımsal üretim dışına çıkarılan arazi miktarı ne kadardır? Bu süreçte üretimden çekilen köylü sayısı ve buğday ekim alanlarındaki daralma araştırılmış mıdır? Tarım arazilerinin korunması ve üretici köylülerin üretime devam etmesi için ilgili bakanlıklarla koordineli hangi tedbirler alınmaktadır?
8. Buğdayı üreten köylü kazanamazken, ekmeği tüketen işçi ve emekçiler geçinemezken, un patronlarının fiyat anlaşmalarıyla kazanç sağlamasının önüne neden geçilememiştir? Un fiyatlarını birlikte belirlemeye yönelik uygulamalarda bulunan un patronlarının elde ettiği haksız kazancın belirlenmesi ve halkın uğradığı zararların karşılanması için hangi adımlar atılacaktır?
9. Rekabet ihlallerine karşı uygulanan para cezalarının, aynı un patronlarına sağlanan kamu teşvikleri karşısında etkisiz hale gelmesini önleyecek bir düzenleme yapılacak mıdır? Halkın sofrasındaki ekmeği dahi un patronlarının kâr hesaplarına teslim eden bu uygulamalara son vermek için Bakanlığınızın somut bir takvimi bulunmakta mıdır?
10. İşçi, emekçi, emekli ve üretici köylü taş mı yesin? Halkın en temel gıdası olan ekmeğin fiyatını düşürmek, buğday üreticisinin emeğinin karşılığını almasını sağlamak, tarım arazilerini korumak ve un patronlarının fiyat anlaşmalarını önlemek için hangi somut tedbirler alınacaktır? Kamu kaynaklarının büyük un patronlarının kârlarını desteklemek yerine üretici köylüye ve halkın ucuz gıdaya erişimine yönlendirilmesi konusunda bir düzenleme yapılacak mıdır?